

ВПЛИВ ЦІЛЕЙ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНТРОЛЮ НА СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ

Савченко Н. М.

*к. е. н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Савченко Р. О.

*к. е. н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Житомирський національний агроекологічний університет,
м. Житомир*

Постановка проблеми. Інформація системи управлінського контролю супроводжує процес прийняття управлінських рішень. Оскільки контроль є важливою функцією управлінської діяльності, він інтегрований у загальний цикл управління. Наявність достатньої кількості та якості релевантної інформації може суттєво підвищити оперативність та якість прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемним аспектам організації та вибору методологічного інструментарію управлінського контролю займалися ряд зарубіжних та вітчизних вчених, серед яких: Р. Адамс, А. Аренс, О. Бородкін, Н. Брохун, В. Бурцев, Г. Кірейцев, А. Герасимович, О. Деменіна, А. Кармінський, А. Дайле, Дж. Лоббек, Дж. Монтгомері, Л. Нападовська, Дж. Робертсон, В. Суйц, С. Кузнєцова, Л. Сухарева, В. Стефківський та інші. Проте, незважаючи на вагомий науковий напрацювання, зміни в сучасних умовах ведення господарської діяльності породжують нові проблеми теоретичного і практичного характеру, зокрема в частині визначення взаємозалежності цілей управлінського контролю та системи управління.

Виклад основного матеріалу. Контроль є однією із ключових функцій управління, яку виконують менеджери за для перевірки дотримання їх підлеглими цілей підприємства. Управлінський контроль ґрунтується на порівнянні різних показників. У цьому контексті, як правило, використовуються фактичні, цільові та очікувані показники. Фактичні значення представляють собою реалізовані можливості, кількість або час. Цільові значення відносяться до бажаних стандартів і регулярно виводяться з процесу планування. Очікувані значення базуються на фактичних показниках, але враховують очікуване майбутнє розвитку вартості та носять прогностичний характер.

Суб'єкти контролю використовують контрольні процедури в ході перевірки обраних об'єктів. При цьому об'єкт і суб'єкт контролю знаходяться у безпосередній взаємодії один з одним. Іноді бувають винятки, коли суб'єкт контролю (працівник підприємства) може бути чітко не окресленим, наприклад у випадку проведення соціального контролю, який побічно виконується іншими співробітниками підприємства.

Об'єкти контролю виокремлюються всередині підприємства та використовують контрольні процедури, спрямовані на збір інформації. Термін «об'єкт контролю» не відноситься лише до працівника, робочого процесу чи обладнання, а й до типу інформації, яка має відношення до контрольної діяльності. В практичному використанні термін «об'єкт контролю» взагалі відноситься до керованого суб'єкта. В підприємствах об'єкти контролю варіюються від працівників та технологічних процесів до документів та обладнання. Проте розгляд того чи іншого типу інформації має бути. При цьому об'єкти контролю можна розділити на зовнішні та внутрішні по відношенню до підприємства. В принципі всі співробітники підприємства можуть розглядатися як потенційні об'єкти управлінського контролю.

Система управлінського контролю має три основні цілі (рис.1):

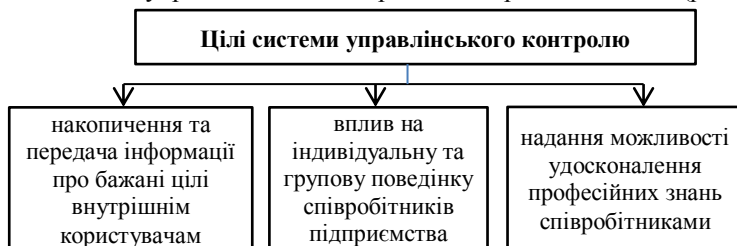

Рис. 1. Цілі системи управлінського контролю

Проведені дослідження показали, що актуальним є проведення контрольних заходів за процесом акумуляції даних за для прийняття управлінських рішень. Порівняльний аналіз (порівняння ключових показників ефективності діяльності різних суб'єктів господарювання) буде сприяти можливості підвищення економічної ефективності базового підприємства. Управлінський контроль також може передавати інформацію про бажані види та цілі діяльності. Замість того, щоб планувати і пропонувати лише певні процеси чи результати, запровадження елементів управлінського контролю підкреслить їх важливість, актуальність та підвищить обізнаність про них.

Управлінський контроль має прямий вплив на систему управління. Він забезпечує цілеспрямованість дій працівників підприємства. Це стає можливим через розробку та використання стандартів чи норм показників. Діяльність, що супроводжується контролем ведеться більш сумлінно та точно, а іноді навіть швидше. Сама присутність контролерів без використання ними контрольних процедур спливає на поведінку працівників.

На вимогу часу стало необхідним розширення попередньої концепції управлінського контролю в напрямку включення елементу підвищення кваліфікації співробітників. Контроль не лише сприяє удосконаленню кваліфікації, але й є процесом навчання сам по собі. Ключовою метою управлінського контролю в цьому сенсі є розширення професійних можливостей співробітників і, як наслідок, удосконалення діяльності суб'єкта господарювання в напрямку досягнення бажаних результатів, визначених системою управління. Завдяки інтеграції когнітивних та поведінкових наукових сфер управлінський контроль може:

- впливати на об'єкт управління через перманентне та суцільне спостереження та аналіз відхилень;

- впливати на суб'єкт контролю, в напрямку збільшення знань щодо цілей, процесу формування фактичних результатів діяльності. Таким чином проявляється навчальна функція контролю. В ході виконання своїх функцій суб'єктом контролю повніше усвідомлюється мета здійснення тої чи іншої діяльності, а також вплив непередбачуваних обставин на процес управління.

Висновки. Таким чином, цілі управлінського контролю прямо впливають на процес управління. При цьому слід пам'ятати, що цілі не обов'язково є взаємовиключними, вони можуть взаємодіяти одна з одною. Наприклад, управлінський контроль може розглядатися як засіб вирішення проблем підприємства, подолання інформаційної асиметрії або ж запобігання опортуністичної поведінки.

Список використаних джерел

1. Савченко Н. М. Вплив факторів зовнішнього й внутрішнього середовища на порядок організації та функціонування системи управлінського контролю / Р. О. Савченко, Н. М. Савченко // Вісник ЖНАЕУ. – 2016. – № 1 (54), т. 2. – С. 197–208.
2. Davia Howard R. Accountant's Guide to Fraud Detection and Control / Davia Howard R. // John Wiley & Sons, inc.–NewYork. – 2000. – 368 p.
3. Maciariello J. A. Management Control Systems / Joseph A. Maciariello. – USA, 1984. – 337 p.